

N:o 81.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 12 Maj 1888.

— — — — Andra Kammaren den 12 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående sammanslagning af post- och telegrafverken.

(Första Kammarens tillfälliga utskotts n:o 3 utlåtande n:o 4.)

(Andra Kammarens tillfälliga utskotts n:o 4 utlåtande n:o 33.)

Till Konungen.

Uti särskilda hos Riksdagen väckta motioner har uttalats lämpligheten deraf, att post- och telegrafverken förenades under en gemensam styrelse. Till stöd för denna åsigt har anförts, förutom förhållandet i andra länder, der nämnda verk vore sammanslagna, bland annat, att redan för flera år sedan fråga blifvit väckt om en sådan förening, i hvilket afseende också statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt underdåniga anförande till statsrådsprotokollet den 31 december 1887 angående bevillningsafgift af telefoninnehafvare påpekat, att tiden möjligen snart vore inne att å nyo taga frågan om de nyssnämnda verkens förening under ompröfning; samt att en sådan förening ej allenast skulle medföra besparing i statsutgifterna, dels derigenom att i stället för de nuvarande särskilda styrelserna endast en styrelse komme att handhafva post- och telegrafväsendet, dels ock genom de mindre telegrafstationernas förening med postanstalterna under samma tjänstepersonal och i samma lokal, utan äfven bereda möjlighet att utan förlust för statsverket åstadkomma telegrafnätets utsträckning till orter, hvilka under nuvarande förhållanden icke kunde komma i åtnjutande af en sådan förmån.

Förslag om post- och telegrafverkens förening väcktes redan år 1868 hos Riksdagen, som i skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 13 maj samma år anhöll, att, efter förutgången utredning af de fördelar och olägenheter, som kunde härflyta af post- och telegrafverkens förening under en gemensam styrelse, Eders Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till normalstat för postverket, hvilken stat, för den händelse att en sammanslagning af de båda inrättningarna funnes fördelaktig, äfven borde omfatta telegrafverket. Efter det cheferna för så väl post- som telegrafverket häröfver afgifvit underdåniga utlåtanden, fann Eders Kongl. Maj:t jemlikt bref den 22 december 1869 under dåvarande förhållanden någon annan åtgärd i anledning af Riksdagens ifrågavarande framställning icke böra ega rum, än att å de orter, der båda styrelserna funne sådant lämpligt, befattningarna såsom postexpeditör och telegrafstationsföreståndare vid inträffande ledighet finge hos samma person förenas.

Frågan om post- och telegrafverkens förening under gemensam förvaltning upptogs dock snart å nyo af Riksdagen, som efter tagen känedom om ofvanberörda af cheferna för post- och telegrafverken afgifna utlåtanden med dertill hörande handlingar i skrifvelse den 10 maj 1871 angående regleringen af utgifterna under sjunde hufvudtiteln förklarade sig vidhålla de åsikter, hvilka lågo till grund för Riksdagens i ofvan omförmälda skrifvelse gjorda framställning, och förty anhöll, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om post- och telegrafverkens förening under förnyad ompröfning samt för Riksdagen framlägga det förslag, som af frågans utredning kunde föranledas. Vid pröfning af denna framställning den 3 november 1871 fann Eders Kongl. Maj:t med afseende på åtskilliga omständigheter af hufvudsakligen mera tillfällig art någon åtgärd angående de båda verkens förening icke böra då vidtagas, men anbefalde post- och telegrafstyrelserna att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med förslag till föreskrifter rörande post- och telegraf-tjänstens förening. Sedan förslag härutinnan blifvit af embetsverken afgifvet, utfärdade Eders Kongl. Maj:t den 6 juni 1873 i ämnet föreskrifter, innehållande bland annat: att på styrelserna för post- och telegrafverken skulle ankomma att gemensamt bestämma å hvilka af de orter i riket, der både postexpedition eller poststation och telegrafstation funnes inrättade eller komme att inrättas, en sådan förening af dem kunde och borde ega rum, att icke allenast båda anstalterna kunde förestås af samma tjänsteman, utan ock, der biträdande tjänstemän behöfde användas, desse kunde anlitas för så väl post- som telegrafgöromålen bestridande, samt att, till underlättande af dylika föreningars åstadkommande, fullmagter och

konstitutorial å alla sådana befattningar vid post- och telegrafanstalterna, som af någondera af de båda verkens styrelser tillsattes, skulle innehålla föreskrifter om skyldighet för den derigenom utnämnde att underkasta sig icke allenast den utvidgade och förändrade tjenstgöring, som af möjligen ifrågakommande förening mellan post- och telegraftjenst kunde föränledas, utan ock den förflyttning till annan tjenstgöringsort, som kunde varda honom ålagd. Äfven inom de båda styrelserna äro embets- och tjenstemännen jemlikt kongl. kungörelserna den 1 november och den 6 december 1878 angående villkoren för åtnjutande af de nya löneförmånerna förpligtade att, derest i en framtid de båda verken komma att förenas, med bibehållande af innehafvande tjenstegrad och aflöning efter förändrad arbetsordning sköta de med hvarje tjenst förenade göromål.

Förslag om post- och telegrafverkens förening väcktes sedermera år 1880 å nyo hos Riksdagen, som, i skrifvelse den 12 maj samma år, efter att hafva granskat de hufvudsakligaste skäl, som under ärendets föregående behandling blifvit anförda för och emot den ifrågasatta föreningen och med fäst afseende jemväl på förhållandet med post- och telegrafväsendet i andra länder, uttalade den åsigt, att skälen emot föreningen dels till följd af flera dåmera inträffade förändringar förlorat sin betydelse, dels icke syntes vara af beskaffenhet att förringa vigten af de omständigheter, hvilka talade för genomförande äfven inom vårt land af en reform, som redan blifvit vidtagen inom de flesta andra länder med mera utbildadt kommunikationsväsen, och på grund deraf hos Eders Kongl. Maj:t anhöll om utarbetande och framläggande för Riksdagen af ett sådant, på post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse grundadt organisationsförslag, som i Riksdagens skrifvelse den 10 maj 1871 blifvit omförmäldt.

Sedan styrelserna för post- och telegrafverken i anledning häraf på nådig befallning inkommit så väl med särskilda underdåniga utlåtanden som med gemensamt underdånigt utlåtande, innefattande förslag dels till stat för den ifrågasatta gemensamma styrelsen och dels till ordnande af de båda verkens pensionsväsende, föredrogs ärendet inför Eders Kongl. Maj:t den 9 januari 1882, hvarvid dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet visserligen ansåg, att en mera genomförd förening af de båda verkens lokalförvaltningar läte sig åstadkommas och kunde till allmänhetens gagn fylla sin uppgift, under förutsättning att andra eller flera fordringar icke ställes på personalens verksamhet än som då ifrågakomme med afseende på post- och telegraftjenstgöringen; men enär frågan om inrättande af en postspar-

bank, hvilken genom de särskilda postanstalterna i orterna skulle träda i beröring med allmänheten, stode på dagordningen, och postverket, i händelse en sådan bank komme till stånd, skulle påläggas nya trägna och ansvarsfulla göromål i den omfattning, att telegraftjenstgöringen derefter antagligen åtminstone i allmänhet knappast kunde handhafvas af samma personal, som hade sig ålagdt att bestrida de med postbefordringen och sparkasserörelsen förbundna bestyr, samt dertill komme, att man då ännu icke kunde bedöma, hvilket inflytande telefonens användning kunde komma att utöfva på telegrafverkets framtida förhållanden och ställning, ansåg statsrådet Riksdagens framställning icke böra under dåvarande förhållanden till någon vidare åtgärd föranleda, och blef denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda mening af Eders Kongl. Maj:t gillad.

Ehuru, såsom här ofvan är nämnt, Eders Kongl. Maj:t redan den 22 december 1869 medgifvit styrelserna för post- och telegrafverken att å de orter, der sådant funnes lämpligt, hos samma person förena befattningarna såsom föreståndare för gemensam post- och telegrafanstalt, och oaktadt sedermera den 6 juni 1873 ytterligare föreskrifter af Eders Kongl. Maj:t meddelats i syfte att befordra post- och telegraftjänsters förening, voro enligt generalpoststyrelsens underdåniga berättelse om postverket för år 1880, oberäknadt två förenade post- och telegrafanstalter i hufvudstaden, endast fem postexpeditioner och sex poststationer förenade med telegrafstation under gemensam föreståndare. Väl har generalpoststyrelsen i underdånigt utlåtande den 24 juli 1880 antagit, att 50 postanstalter skulle kunna förenas med telegrafstationer, och telegrafstyrelsen i underdånigt utlåtande den 16 november samma år uttalat såsom sin åsigt, att en dylik förening utan svårighet borde kunna åstadkommas vid 26 telegrafstationer, hvilkas föreståndare utan olägenhet skulle vid sidan af telegrafgöromålen äfven kunna bestrida postbefordringen, men, enligt hvad förstbemälda styrelses underdåniga berättelse för år 1886 utvisar, hafva derefter endast tre poststationer förenats med telegrafstationer under gemensam föreståndare. Det i Riksdagens åberopade skrifvelse den 10 maj 1871 uttalade antagande, att, så länge öfverstyrelsen för post- och telegrafverken icke vore gemensam, en mera omfattande förening af post- och telegrafanstalter svårigen skulle varda åvägabragt, har sålunda till fullo bekräftats af erfarenheten.

Af telegrafstyrelsens underdåniga berättelse om telegrafväsendet för år 1886 inhemtas, att på grund af minskad telegrafkorrespondens efter enskilda telefonförbindelsers tillkomst äfvensom i följd af andra omständigheter tio telegrafstationer under året indragits, samt att endast

å två af dessa i stället inrättats telefonstationer. Att dylika indragningar, i händelse post- och telegrafverken fortfarande förblifva åtskilda, äfven framdeles komma att ega rum, i mån som telefonen erhåller en allt vidsträcktare användning, vinner stöd deraf, att, enligt hvad af det vid Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof fogade statsrådsprotokoll öfver finansärenden af den 12 sistlidne januari inhemtas, förslag framstälts dels derom att telegrafstationen i Vadstena, vid hvilken inkomsterna under de senare åren och synnerligast efter det nämnda stad erhållit telefonförbindelse med angränsande städer i betydande grad nedgått, skulle nedflyttas från andra till tredje klassen med inskränkt dagstjenst och med endast en telegrafist såsom föreståndare, dels ock derom att till följd af förestående indragning af telegrafstationer å orter, der efter telefonförbindelsers inrättande och deraf orsakad nedgång i telegrafinkomsterna telegrafstation ansetts icke vidare böra bibehållas, fyra telegrafistbefattningar skulle indragas. Af återopade statsrådsprotokoll finner man i öfrigt, att telegrafverkets inkomster, hvilka enligt rikshufvudböckerna under åren 1883—1886 icke varit tillräckliga att betäcka dess utgifter, äfven för år 1889 antagas komma att understiga utgifterna.

Dessa af Riksdagen nu omnämnda sakförhållanden innebära från Riksdagens sida icke något klander mot telegrafstyrelsen; tvärt om lär den omtanke för det allmänna, som varit bestämmande för styrelsen icke allenast vid afgifvande af ofvannämnda förslag utan äfven i fråga om dess åtgöranden, hvad angår anläggning för telegrafverkets räkning af telefonlinier, böra erkännas; men Riksdagen anser sig böra framhålla vigten för den allmänna rörelsen af att icke någon ort utan i högsta nödfall beröfvas det kommunikationsmedel, som telegrafen eller telefonen erbjuder, och då förvaltningskostnaderna vid mindre telegraf- eller telefonstationer kunna i icke obetydlig mån minskas, om de förenas med postanstalterna, följer deraf, att vid en sådan förening flere telegraf- eller telefonstationer kunna utan det allmännas betungande, men till fördel för näringslivet, bibehållas eller inrättas, än om de skola bestå såsom själfständiga. Denna omständighet torde ock hafva utgjort en af de främsta anledningarna till att post- och telegrafväsendet äro förenade i de flesta europeiska länder, hvilken förening i Frankrike haft till följd, att antalet af gemensamma post- och telegrafstationer, hvilket år 1877 utgjorde 1,047, efter den år 1878 verkställda föreningen ökats, så att år 1886 derstädes funnos 4,813 dylika anstalter, och hvad Tyskland angår, der ledningen af post- och telegrafväsendet genom en kejsarlig för-

ordning af år 1875 anförtrotts åt generalpostmästaren, enligt en tysk författare medfört det resultat, att det förr ständigt förekommande deficit i telegrafförvaltningen upphört, på samma gång som afsevärda fördelar bereds den korresponderande allmänheten.

Vidkommande slutligen frågan, huru vida och i hvad mån de vid postanstalterna förekommande postsparbanksgöromålen må utgöra hinder för förening af post- och telegrafanstalt, läser, med hänsyn till den omfattning postsparbanken erhållit sedan dess inrättande, kunna antagas, att ifrågavarande göromål i allmänhet icke för närvarande äro af den betydighet, att de böra utgöra hinder för en sådan förening, der den samma eljest skulle kunna ifrågakomma.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t, så fort ske kan, låta utarbета och Riksdagen föreläggas förslag till post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse.

Stockholm den 12 maj 1888.

Med undersätlig vördnad: